

УДК 330.322 (477)

Дорош Ю.В.

Хмельницький національний університет

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На основі проведеного дослідження щодо сучасних підходів до трактування «інвестиційного потенціалу підприємства» уточнено сутність самого терміна. Запропоновано розглядати дану категорію як сукупну взаємодію двох понять та визначено їхнє співвідношення.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний потенціал, підприємство, інвестиційна діяльність, капітал, економіка.

Dorosh Yu.

ESSENCE DESCRIPTION OF INVESTMENT POTENTIAL OF DOMESTIC ENTERPRISES

On the basis of the conducted research in relation to the modern going near interpretation of «investment potential of enterprise» essence of term is specified. It is suggested to examine this category, as the combined co-operation of two concepts and certainly their correlation.

Key words: investments, investment potential, enterprise, investment activity, capital, economy.

Дорош Ю.В.

СУЩНОСТНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

На основе проведенного исследования относительно современных подходов к трактовке «инвестиционного потенциала предприятия» уточнена сущность самого термина. Предложено рассматривать данную категорию, как совокупное взаимодействие двух понятий, и определено их соотношение.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный потенциал, предприятие, инвестиционная деятельность, капитал, экономика.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах існування різноманітних економічних напрямків та удосконалення теорій «інвестиційного процесу», важливим стає завдання формування єдиного підходу до визначення й оцінки інвестиційного потенціалу в цілому та видів економічної діяльності зокрема. Розв'язання даної проблеми дозволить ефективно використовувати та примножувати існуючий та

набутий інвестиційний потенціал та стимулювати пошук інвестиційних можливостей для розподілу його невикористаної частини. Першим кроком у вирішенні цих завдань має стати правильне розуміння сутності терміна «інвестиційний потенціал», яке дозволить істотно підвищити точність, вірогідність його оцінки та збільшить ефективність і стабільність інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженнями інвестиційної проблематики займаються ряд зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів: Л.Дж. Гітман, М.Д. Джонк, У. Шарп, Дж. Кейнс, Дж. Хансон, У. Шарп, Дж. Бэйли, Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Фолом'євим А.В., Денисенко, В.Г., Гриньова В.М, Лепейко Т.І., Макух Т.О., Матвеев В.В., Марголіна А.М., Калініченко З.Д., Коюда В.О., Коюда О.П., Кольцової О.А., Бойчука Р.М., Федоніна О.С., Рєпіної І.М. та ін. Але незважаючи на наявність значної кількості ґрунтовних наукових робіт, й дотепер залишається багато невіршених проблем і протиріч у цій сфері дослідження.

Цілі статті. Метою статті є узагальнення теоретичних положень і оцінка поняття «інвестиційного потенціалу».

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Визначення сутності інвестиційного потенціалу припускає необхідність уточнення змісту пов'язаних з ним основних категорій інвестиційного процесу. Адже без чіткого й однозначного визначення предмета дослідження неможливо сформулювати критерії та розробити, адекватний економічним реаліям методологічний апарат оцінки інвестиційного потенціалу підприємства.

До тлумачення поняття «потенціал» слід підходити двояко: у вузькому і широкому розумінні. У першому випадку – термін «потенціал» походить від латинського слова «potential», що в перекладі означає сила, міць. У другому – сукупність наявних можливостей, ресурсів, засобів, які можуть бути використані для досягнення певної мети [3, с. 467].

Так, Матвеев В.В. визначає інвестиційний потенціал як набір умов, інтелектуальних та матеріальних благ, які забезпечують інвестиційну діяльність і обмежують долю ризику інвестування [8, с. 126].

Макух Т.О. вважає, що під терміном «інвестиційний потенціал» слід розуміти сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти [7].

На думку кандидата економічних наук, доцента кафедри фінансів Харківського національного економічного університету О.П. Коюди,

«інвестиційний потенціал підприємства» – це можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь [2, с. 358].

«Інвестиційний потенціал підприємства» – це сукупність фінансових та інвестиційних ресурсів, що дозволяють йому здійснювати інвестиційну діяльність, яка спрямована на забезпечення ефективної та стабільної господарської діяльності підприємства», – вважають С. Лосева та В. Зубкова [5, с. 52].

Покатаєва К.П. стверджує, що «інвестиційний потенціал підприємства», – це організована сукупність наявних економічних ресурсів, яка перебуває у системній єдності, а також зумовлених ними за сучасного рівня розвитку, можливостей щодо мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для реалізації стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування» [9, с. 264].

Кучерук Г.Ю., Вовк О.М. розглядають інвестиційний потенціал підприємства як організовану сукупність внутрішніх та зовнішніх економічних можливостей та ресурсів, які створюють умови для розвитку підприємства та забезпечують реалізацію стратегічних і тактичних цілей підприємства в сфері інвестиційної діяльності. Автори запропонували поділити джерела формування інвестиційного потенціалу підприємства на зовнішні та внутрішні, що, на їх думку, дозволяє аналізувати й оцінювати внутрішній та зовнішній інвестиційний потенціал окремо та відображає їхні взаємозв'язки. До зовнішніх джерел віднесені: інвестори, державні кредити та цільові кошти, податкові кредити та пільги, кредити банків та інших фінансових установ, емісія облігацій та інших цінних паперів, інвестиційний лізинг. Внутрішніми джерелами є чистий прибуток, статутний капітал, приріст капіталу, амортизація, реалізовані інвестиційні проекти, завершення термінів інших витрат, резервні та інші накопичувальні фонди [4, с. 6–7].

Цікавою є позиція Бочарова В.В., який, аналізуючи структуру інвестиційного попиту, виділяє власне потенційний попит і конкретний попит (пропозиція капіталу) і на цій основі робить висновок, що перший з них виникає за відсутності наміру суб'єкта господарювання при наявному доході (прибутку) направити його на цілі накопичення. Називаючи його формальним, він дає йому визначення інвестиційного потенціалу – джерела для майбутнього інвестування. Другий вид інвестиційного попиту автор характеризує як конкретну реалізацію намірів суб'єктів інвестиційної діяльності на ринку інвестиційних товарів у формі пропозиції капіталу. Проте не цілком правомірно ототожнювати дохід

(прибуток) з інвестиційним потенціалом, оскільки завжди існує діалектична суперечність між власне споживанням і накопиченням і лише реальні накопичення можуть виступати у формі потенційних інвестиційних ресурсів. Також варто відзначити, що автор припускає наявність прямого зв'язку між інвестиційним потенціалом і його конкретною реалізацією. Інвестиційний потенціал підприємства – це перебуваюча у системній єдності, організована сукупність наявних економічних ресурсів, а також зумовлених ними, за сучасного рівня розвитку, можливостей щодо мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для реалізації стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування, він визначає сукупну здатність підприємства здійснювати інвестиційну діяльність, причому ступінь інвестиційної активності та ефективність інвестування детермінуються рівнем, або величиною, та мірою використання цього потенціалу [1, с. 25].

Луців Б. Л. розглядає сутність інвестиційного потенціалу двоюко: з одного боку, він є результатом ефективного використання потенційних можливостей підприємства, з іншого – фактором його подальшого розвитку за рахунок здійснення інвестиційної діяльності. Інвестиційний потенціал підприємства є динамічною категорією, адже його формування, стан і ступінь використання великою мірою визначаються як ендогенними, так і екзогенними факторами впливу. Ендогенні фактори зумовлені розвитком і рівнем ефективності використання інших часткових потенціалів підприємства – фінансово-економічного, виробничо-технологічного, інноваційно-інтелектуального, управлінського (організаційного), трудового, інформаційного тощо. Власне, це й зумовлює доцільність розгляду інвестиційного потенціалу в тісному взаємозв'язку з ними, оскільки ігнорування останнього (тобто розгляд лише з позиції ресурсного підходу) означатиме розуміння і інвестиційного потенціалу лише як сукупності фінансових ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності. Екзогенні фактори зумовлені станом і характеристиками макросередовища, в якому функціонує підприємство [6, с. 68].

При цьому необхідно відзначити, що деякі російські економісти під інвестиційним потенціалом розуміють інвестиційну місткість (ємність) території, яка складається як сума об'єктивних передумов для інвестицій, що залежать як від наявності та різноманітності сфер та об'єктів інвестування, так і від їх економічного «здоров'я».

У цілому, категорію «інвестиційний потенціал» за складовими елементами пропонується розглядати як: сукупну взаємодію двох понять «інвестиції» та «потенціал» (рис. 1).

Рис. 1. Концептуалізація терміна «інвестиційний потенціал»

З даних рис. 1 видно, що потенціал – це сукупність наявних засобів, сили та можливостей, які взаємодіють між собою для досягнення поставлених цілей. Категорія «інвестиційний потенціал» відображає ступінь можливості вкладення коштів у активи довгострокового використання, включаючи вкладання в цінні папери (фінансові інвестиції) з метою отримання прибутку або економічних результатів.

По суті, інвестиційний потенціал визначає можливість підприємства вкладати кошти (капітал) в матеріально-речовинні й особисті фактори виробництва для забезпечення умов нормального відтворення і (чи) одержання очікуваного прибутку. Він є вирішальним фактором економічного зростання, розширення потенційних можливостей підприємства. Інвестиційний потенціал має бути достатнім для повнокровного розширеного відтворення виробництва і подальшого збільшення інвестиційного капіталу підприємства.

Висновки. Оскільки цілеспрямоване формування інвестиційного потенціалу на всіх таксономічних рівнях потребує наявності адекватних сучасним інвестиційним потребам методичних підходів до їх оцінки, перспективами подальших досліджень є розвиток існуючих та розробка нових методичних підходів та рекомендацій з наступною їх апробацією на модельному рівні.

1. Бачаров В.В. Инвестиционный менеджмент: краткий курс / В.В. Бачаров. – М.: Издательство: Питер, 2000. – С. 25.
2. Гриньова В.М. Інвестування: підручн. /В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П.Коюда. – К.: Знання. – 2008. – С. 358.
3. Дяків Р. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / Р. Дяків. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – С. 450.
4. Кучерук Г.Ю., Вовк О.М. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства / Г.Ю. Кучерук, О.М.Вовк // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – №3. – С.11–15; № 5. – С. 6–7.
5. Лосева С. Финансово-инвестиционный потенциал предприятия и управление инвестиционным процессом /С. Лосева, В. Зубкова // Економіст. – №11. – 2000. – С. 52–54.
6. Луців Б.Л. Інвестиційний потенціал банківської системи України / Б.Л.Луців, Т.Б.Стечишин // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 67–77.
7. Макух Т.О. Інвестиційний потенціал як фактор підвищення ефективності використання фінансових ресурсів / Т.О. Стечишин // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 67–77.
8. Макух // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2009ip/diduh.htm/>
9. Матвеев В.В. Маркетинг регіонів: інвестиційні аспекти / В.Матвеев, В.Щелкунов, В.Бондаренко, Ю.Каракай, В.Грамотнев. – Київ: Наук. думка, 2005. – 176 с.
10. Покатаєва К.П. Теоретичні основи визначення категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість» / К.П. Покатаєва // Сб. науч. тр. «Коммунальное хозяйство городов». – Серія: Технічні науки. – 2007. – Вип. 75. – С. 264.